

QÍZÍQARLÍ MATEMATIKA VIKTORINA JARÍSÍ ARQALÍ OQÍWSHÍLARDÍŃ LOGIKALÍQ HÁM DÓRETIWSHILIK PIKIRLEW QÁBILETLERIN RAWAJLANDÍRÍW

Qaljanova Baxitgul Baharbaevna

Qaraqalpaqstan Respublikası Moynaq rayonu mektepke
shekemgi hám mektep bilimlendiriw bólimine qarashlı
10-sanlı ulıwma bilim beriw mektebi matematika pání oqıtıwshısı
<https://doi.org/10.5281/zenodo.20744898>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 14-iyun 2026 yil
Ma'qullandi: 16-iyun 2026 yil
Nashr qilindi: 18-iyun 2026 yil

KEYWORDS

qızıqlı matematika, viktorina jarısı,
logikalıq pikirlew, dóretiwshilik
pikirlew, matematikalıq
kompetenciya, interaktiv metodlar.

ABSTRACT

Bul maqalada qızıqlı matematika viktorina jarıslarınıń oqıwshılardıń logikalıq hám dóretiwshilik pikirlew qábiyetlerin rawajlandırıwdagı ornı tallanğan. Sonday-aq, matematikalıq viktorinalardıń bilimlendiriw nátiyjeliligini arttırıw, oqıwshılardıń biliw belsendiligini kúsheytıw, erkin pikirlew, mashqalalı jaǵdaylardı sheshiw hám matematikalıq kompetenciyalardı qáliplestiriwdegi áhmiyeti sáwlelengen. Izertlew dawamında qızıqlı tapsırmalar, logikalıq máseleler hám interaktiv metodlardan paydalanıw oqıwshılardıń matematika pánine bolǵan qızıǵıwshılıǵın arttırıwı hám de olardıń intellektual potencialın rawajlandırıwǵa xızmet etiwı tiykarlap berilgen. Sonday-aq, viktorina jarıslarınıń kommunikativlik kónlikpeler, kreativ pikirlew hám jámáátte islew kónlikpelerini qáliplestiriwdegi pedagogikalıq imkaniyatları ashıp berilgen.

Bilimlendiriw sistemasınıń zamanagóy rawajlanıw basqıshında oqıwshılardıń tek ǵana teoriyalıq bilimlerin arttırıw emes, al olardıń erkin pikirlew, mashqalalardı sheshiw hám dóretiwshilik qatnas jasaw kónlikpelerini qáliplestiriw de áhmiyetli wazıypalardan biri esaplanadı. Usı kózqarastan matematika pání óziniń logikalıqlıǵı, anıqlıǵı hám sistemalıǵı menen oqıwshılardıń intellektual potencialın rawajlandırıwda ayrıqsha orın iyeleydi. Biraq matematikalıq bilimlerde dástúriy usıllar arqalı úyretiw barlıq waqıtta da oqıwshılardıń qızıǵıwshılıǵın joqarı dárejede saqlap qala almaydı. Sonıń ushın bilimlendiriw procesinde innovaciyalıq kózqaraslardan, sonıń ishinde, qızıqlı matematika viktorina jarıslarınan paydalanıw úlken áhmiyetke iye [3, 52-55].

Mámleketimizde bilimlendiriwdiń sapasını arttırıw, jaslardıń intellektual potencialın rawajlandırıw hám xalıqaralıq bahalaw baǵdarlamalarında joqarı nátiyjelerge erisiw máselelerine úlken itibar qaratılmaqta. Atap aytqanda, Ózbekstan Respublikası Prezidentiniń 2019-jıl 29-apreldegi PF-5712-sanlı Pármanında xalıq bilimlendiriw sistemasın 2030-jılǵa shekem rawajlandırıw koncepciyası belgilep berilgen bolıp, onda oqıwshılardıń logikalıq, sın kózqarastan hám dóretiwshilik pikirlew kónlikpelerini qáliplestiriw tiykarǵı wazıypalardan biri sıpatında atap ótilgen. Bul wazıypalardı ámelge asırıwda matematika pánin oqıtıwdıń interaktiv formaları, sonıń ishinde, viktorina hám jarıslar nátiyjeli qural bolıp xızmet etedi [1].

Qiziqli matematika viktorinalari oqiwshilardn biliw iskerligin jedellestiriwge xizmet etetugin pedagogikalq texnologiyalardan biri. Bul iskerlik turi oqiwshilardi apiwayi bilimlerde takirarlawga emes, al bar bilimlerden jana jagdaylarda paydalaniwga iytermeleydi. Viktorina dawaminda beriletugin maseleler, jumbaqlar, logikalq sorawlar ham standart emes tapsirmalar oqiwshilardn analitikalq oylawin rawajlandiradi. Natijede olar magliwmatlardi salistiriw, uliwmalastiriw, juwmaq shigaraw ham mashqalani en maqul sheshimin tabiwdi uyrenedi [2, 132-134].

Bilimlendiriw psixologiyasi tarawinda alip barilgan ilimiy izertlewler soni korsetedi, insan miyi qiziqli ham tan jagdaylarda aktivirek isleydi. Apiwayi shinigiwlar ham tapsirmalardan pariqli turde viktorina sorawlari oqiwshilarda qizigiwshiliq oyatadi, olarda izleniw zarurligin qaliplestiredi ham jana bilimlerde ielewge xoshametleydi. Asirese, tez juwap talap etiletugin logikalq sorawlar oqiwshilardn diqqatin jamlew, pikirdi tez analizlew ham mashqalani qisqa waqitta sheshiw konlikpelerin rawajlandiradi [6, 361-367].

Qiziqli matematika viktorinalarinin ahmiyetli tareplerinen biri sonda, olar doretiwshilik pikirlewdi rawajlandiriwga xizmet etedi. Doretiwshilik pikirlew insannin janaliq jaratiw, ajayip ideyalardi alga qoyiw ham mashqalalarga original sheshimler tabiw qabileti bolip tabiladi. Dasturiy matematikalq shinigiwlarda kobinese bir duris juwap bar bolsa, qiziqli matematikalq tapsirmalarda birneshe sheshim variantlari bolwi mumkin. Bul bolsa oqiwshilardi erkin pikirlewge, stereotiplerden waz keshiwge ham jana qatnaslardi izlewge iytermeleydi. Maselen, matematikalq fokuslar, qiziqli sanlar haqqinda sorawlar, logikalq jumbaqlar ham standart emes maseleler oqiwshilardn kozqarasin keneytedi. Olar mashqalani har turli kozqarastan korip shigiwga hareket etedi. Natijede kreativ pikirlew qaliplese. Kreativ pikirlew bolsa tek gana matematika paninde emes, al turmistin barliq tarawlarinda tabisqa erisiw ushin zarur bolgan ahmiyetli kompetenciyalardan biri.

Viktorina jarislari oqiwshilardn emocionallq jagdayina da unamli tasir korsetedi. Jaris procesinde juzege keletugin qizigiwshiliq, tolqinlaniw ham tabis sezimi bilimlerde bekkemirek ozlestiriwge jardem beredi. Psixologlardin aytiwisha, unamli sezimler menen baylanisli halda alingan bilimlar insan yadinda uzaq waqt saqlanadi. Sol sebepli matematikalq viktorinalar oqiwshilardn bilimlerin bekkemlewde natijeli qural esaplanadi.

Bunnan tisqari, viktorina jarislari oqiwshilarda ozine bolgan isenimdi qaliplestiredi. Koplegen oqiwshilar matematika panin quramali dep esaplaydi ham oz imkaniyatlarina guman menen qaraydi. Qiziqli matematika ilajlarinda tabisqa erisken oqiwshilar bolsa oz qabiletlerine isenim payda etedi. Bul bolsa olardn keyingi bilimlendiriw jumısına unamli tasir korsetedi. Ozine isengen oqiwshi qiyn waziypalardan qoriqpaydi, kerisinshe, olardi sheshiwge umtiladi [5, 59-62].

Jamaatlik viktorinalar oqiwshilardn kommunikativ kompetenciyalarnin rawajlandiriwda da ulken ahmiyetke iye. Zamanagoy bilimlendiriw koncepciyalarinda birgelikte islew konlikpesi tiykarqi tayanish kompetenciyalardan biri sipatında qaraladi. Jamaat bolip islew procesinde oqiwshilar bir-birinin pikirin tnlaw, talqlaw, oz kozqaraslarnin tiykarlaw ham uliwma qararga keliwdi uyrenedi. Bul bolsa olarda socialliq belsendilik, juwapkershilik ham awizbirshilik siyaqli pazyletlerdi qaliplestiredi.

Matematikalq viktorinalardi sholkemlestiriwde pedagogtn roli juda ahmiyetli. Oqitwshi tapsirmalardi oqiwshilardn jas ozgeshelikleri ham bilim darejesine saykes turde tañlawi kerek. Sorawlar qiynshiliq darejesi boyinsha basqishpa-

basqish quramalasip barıwı maqsetke muwapıq. Sonday-aq, tapsırmalardıń turmıslıq jaǵdaylar menen baylanısıwı oqıwshılardıń pánge bolǵan qızıǵıwshılıǵın jáne de kúsheytedi. Máselen, kúndelikli turmısta ushırasatuǵın esaplawlar, ekonomikalıq máseleler, transport háreketi menen baylanıslı tapsırmalar matematikalıq bilimlerdeń ámeliy áhmiyetin kórsetip beredi [4, 51-59].

Sanlı texnologiyalardıń rawajlanıwı matematikalıq viktorinalardı jáne de nátiyjeli shólkemlestiriw imkaniyatın jaratpaqta. Interaktiv doskalar, elektron platformalar, mobil qosımshalar hám onlayn test sistemaları járdeminde shólkemlestirilgen viktorinalar oqıwshılardı belsene qatnasıwǵa shaqıradı. Ásirese, gamifikaciya elementleri qollanılǵan elektron viktorinalar oqıwshılardıń qızıǵıwshılıǵın arttıradı hám oqıw procesin jáne de nátiyjeli etedi.

Xalıqaralıq bahalaw baǵdarlamaları, atap aytqanda, PISA izertlewlerinde de oqıwshılardıń matematikalıq sawatlılıǵı, mashqalalı jaǵdaylardı sheshiw qábileti hám sın kózqarastan pikirlew dárejesi tiykarǵı ólshem sıpatında bahalanadı. Viktorina jarısları mine usı kompetenciyalardı rawajlandırıwǵa xızmet etedi. Sebebi bunday jarıslarda oqıwshılar tayar formulalardı yadlaw emes, al bar bilimlerde jańa jaǵdaylarda qollanıwdı úyrenedi.

Sonday-aq, qızıqlı matematika ilajları qábiletli oqıwshılardı anıqlaw hám qollap-quwatlawdıń nátiyjeli túri esaplanadı. Viktorina dawamında óziniń joqarı intellektuallıq potencialın kórsetken oqıwshılar keyin ala pán olimpiadaları, ilimiy joybarlar hám túrli tańlawlarǵa tartılıwı múmkin. Bul bolsa mámlekettiń ilimiy potencialın rawajlandırıwǵa xızmet etetuǵın áhmiyetli faktorlardan biri.

Demek, qızıqlı matematika viktorina jarısları zamanagóy bilimlendiriwdiń áhmiyetli quram bólegi sıpatında oqıwshılardıń logikalıq oylawı, dóretiwshilik pikirlewi, analitikalıq qábiletleri, kommunikativ kompetenciyaları hám erkin qarar qabil etiw kónlikpelerin rawajlandırıwda úlken pedagogikalıq imkaniyatlardı iye. Olar oqıwshılarda matematika pánine unamli múnásibetti qalıplestiredi, bilim alıwǵa bolǵan ishki motivaciyanı kúsheytedi hám intellektual potencialdıń tolıq kóriniwine xızmet etedi.

Paydalanılǵan ádebiyatlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 29-apreldagi PF-5712-son Farmoni. O'zbekiston Respublikasi xalq ta'limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida. Toshkent, 2019.
2. Axmetovna, R. S. (2024). MATEMATIKA FANIDA MISOL VA MASALALARNI O'RGATISHDA QIZIQARLI METODLAR VA TEXNOLOGIYALAR. Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology, 1(3), 132-134.
3. Baxodirovna, U. M. (2026). BOLALARDA MATEMATIKAGA QIZIQISHINI OSHIRISHNING ZAMONAVIY USULLARI. TADQIQOTLAR, 77(1), 52-55.
4. Jumanovna, T. Z., & Shaxlo, T. (2023). Matematik tasavvurlarni shakllantirish fanini o'qitishda innovatsion usullari. Ta'lim fidoyilari, 5(2), 51-59.
5. Taripbayevich, B. B. (2026). O'quvchilarga matematika fanini o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish samaradorligi. Ilm-fan taraqqiyoti respublika ilmiy konferensiyasi, 2(2), 59-62.
6. Sharofutdinova, R. S. (2025). O'QUVCHILARNING MANTIQUIY FIKRLASHINI RIVOJLANTIRISHDA MATEMATIK YONDASHUV VA VOSITALARDAN FOYDALANISH METODLARI. Inter education & global study, 3(7), 361-367.